

CHR SALVESEN & CHR THAMS'S COMMUNICATIONS AKTIESELSKAB
Postboks 2389, Solheimsviken
5824 BERGEN

Vår dato: 03.05.2023

Vår ref.: 202006921-18 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Saksbehandlere:

Elisabeth Bruusgaard og
Pernille D. Bruun

Vedtak om overtredelsesgebyr – brudd på manøvreringsreglement og IK-vassdrag – Chr. Salvesen & Chr. Thams's Communications Aktieselskap - Mælafoss og Skulbørstadfoss kraftverk i Gråelva i Stjørdal kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ilegger Chr. Salvesen & Chr. Thams's Communications Aktieselskap et overtredelsesgebyr på kr 900 000 for brudd på post 2 i manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva tolket i samsvar med vannressursloven § 5.

I tillegg mener NVE at selskapet har brutt forskrift om internkontroll etter vassdragslovgivningen § 5 første ledd nr.8.

Vedtak om overtredelsesgebyr

NVE ilegger Chr. Salvesen & Chr. Thams's Communications Aktieselskap (CSCTCA)

- et overtredelsesgebyr for brudd på:
 - post 2 fjerde og femte ledd i manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva fastsatt i kgl.res av 10.11.1972, tolket i samsvar med vannressursloven § 5, for manglende vannslipp i Brekkelva og Borråselva. Bruddet gjelder for perioden 12.06-15.06.2020 og perioden 19.05-16.06.2021.
 - Forskrift 28. oktober 2011 nr. 1058 om internkontroll etter vassdragslovgivningen (IK-vassdrag) § 5 første ledd nr. 8 ved å ikke ha utarbeidet og gjennomført rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge avvik.
- Overtredelsesgebyret er fastsatt til kr 900 000.
- Faktura vil bli sendt elektronisk.
- Ved forsinket betaling kan Statens innkrevingsentral kreve rente etter forsinkelsesrenteloven. Dette følger av lov om Statens innkrevingsentral § 7.

Vedtaket har hjemmel i vassdragsreguleringsloven § 35 når det gjelder overtredelsesgebyr for brudd på manøvreringsreglementet og vannressursloven § 60 a, jf. IK-vassdrag § 10, når det gjelder overtredelsesgebyr for brudd på IK-vassdrag § 5.

Bakgrunn

Konsesjon til reguleringer i Gråelva ble gitt i 1922. De to kraftverkene i vassdraget, Skulbørstadvass og Mælafoss, ble satt i drift i henholdsvis 1910 og 1918.

I 1972 ble kraftverkene overdratt fra Stjørdal kommune til NTE Energi AS, og det ble gitt nye vilkår og manøvreringsreglement. Manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva, ble fastsatt ved kgl. resolusjon av 10. november 1972.

Konsesjonen til reguleringer i Gråelva var inntil nylig eid av Chr. Salvesen & Chr. Thams's Communications Aktieselskab (CSCTCA). Det opplyses at det var Bekk og Strøm AS (BoS) som drifter de to kraftverkene Skulbørstadvass og Mælafoss.

I manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva post 2 femte ledd står det at

«Det skal ved vasslippingen has for øye at de tidligere flomvassføringer så vidt mulig ikke forøkes. Heller ikke må de tidligere lavvassføringer forminskes til skade for andres rettigheter.»

Det står i post 2 fjerde ledd at:

«For øvrig kan vasslippingen inntil videre foregå etter behovet i kraftverkene nedenfor Liavatn og etter ordre av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, dog således at vassføringen holdes så vidt mulig jevn.»

Tappeluken i dammen i Buan-Almovatnet var helt stengt i perioden 12.06-15.06.2020. Dette førte til at vannføringen i Brekkelva nedstrøms dammen ble svært lav. Tappeluken i dammen i Ausetvatnet var helt stengt i perioden 19.05-16.06.2021. Dette førte til at vannføringen i Borråselva ble svært lav. Begge hendelsene kan ha ført til store skader på bestandene av fisk og elvemusling på de to elvestrekningene.

Varsel om overtredelsesgebyr

NVE varslet i brev av 26.01.2022 om at vi vurderer å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva, post 2 og for brudd på IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8. CSCTCA v/advokatfirma Tofte, har kommentert varselet i brev av 22.02.2022.

I kommentarene til varselet forklarer advokatfirma Tofte (heretter kalt Tofte) de to hendelsene.

Hendelsen i 2020

Tofte skriver at da BoS skulle regulere luken i dam Buanvatnet-Almovatnet ned til en åpning på to cm fredag 12.06.2020, stoppet luken ifølge avlesningen i driftssentralen på fem cm åpning. BoS antok at noe hadde blitt liggende i klem under luken, og at den derfor ikke lot seg senke ned til en åpning på to cm. Selbu Energi som etter avtale med BoS skal

utføre vedlikehold og tilsyn av anleggene i Gråelvavassdraget, ble varslet og bedt om å kontrollere problemet med nedregulering av luken, på en tilsynsrunde som var planlagt noen få dager senere. Tofte skriver at da NVE varslet BoS om lav vannføring i Brekkelva 15.06.2020, ble det umiddelbare igangsatt undersøkelse av dam Buan-Almovatnet. Det ble avdekket at luken var helt tett, til tross for at avlesningen av lukeåpningen fortsatt viste fem cm åpning. Luken ble åpnet umiddelbart. Det ble gjennomført en inspeksjon ved hjelp av dykker 29.06.2020, og det viste seg at festet til staget som viser lukeåpningen hadde blitt flyttet på av isen i løpet av vinteren. Dette førte til at avlesningen av lukeåpningen, både lokalt og i driftssentralen, ble feil. I februar 2021 monterte Selbu Energi AS en mekanisk sperre som skulle hindre at luken i dam Buan-Almovatnet-bli helt stengt. Tilsvarende ble gjort for dam Ausetvatnet.

Tofte skriver at endringen i vannstanden i det nedenforliggende inntaksmagasinet Liavatn ikke var så ekstraordinær at BoS burde har forstått at det var feil ved lukeåpningen i dam Buan-Almovatnet, slik NVE hevder. Tofte skriver at det ikke er riktig slik NVE hevder i varslet at luken i dam Buan-Almovatnet kan ha vært stengt tidligere og viser til figur for avlest lukeåpning som viser at luken ble senket til en åpning på fem cm fredag 12.06.2020.

Hendelsen i 2021

Tofte skriver at BoS ble varslet av NVE 10.06.2021 om at vannføring i Borråselva, nedstrøms dam Ausetvatnet var lav. Umiddelbare undersøkelser viste at luken i dammen var helt stengt, mens staget som viste lukeåpningen, viste at åpningen skulle være to cm. Det ble avdekket at også denne gangen var det staget som viser lukeåpningen som var blitt flyttet på av isen i løpet av vinteren. Tofte skriver at det umiddelbart ble tatt fatt i problemet på samme måte som i 2020. Det ble i tillegg bestemt at det ikke skal være mulig å lukke luken fullstendig når dette styres fra driftssentralen.

Tofte skriver at vannstanden i Ausetvatnet steg med 40 cm de første 10 dagene etter at luken i dam Ausetvatnet ble stengt, 11.05.2021 (vist på graf). Tofte skriver at på bakgrunn av nedbør og naturlig tilsig, fremstår ikke utviklingen i vannstanden i Ausetvatnet som unaturlig og at det ikke er grunnlag for å si at BoS burde forstå at vannstanden var unaturlig høy og/eller at luken i dam Ausetvatnet var stengt.

Tofte skriver at CSCTCA erkjenner at vannføringen ikke var jevn i Brekkelva og Borråselva de aktuelle periodene i 2020 og 2021. De erkjenner også at vannføringen var lavere enn det som var ønskelig i vassdraget i disse periodene. Tofte skriver at hendelsene skyldes spesielle værforhold og mekanisk svikt og ikke forhold CSCTCA kan lastes for.

Tofte skriver at CSCTCA ikke er enig i NVEs vurdering om at virksomheten ikke har rutiner for tilsyn og avvikshåndtering. Tofte skriver videre at det finnes både interne rutiner og avtaler med eksterne virksomheter for å sikre en forsvarlig drift i overensstemmelse med de gjeldende bestemmelsene. Tofte skriver at tiltakene som ble gjort etter de to hendelsene viser at CSCTCA har rutiner for korrigerende tiltak.

Tofte skriver at vilkårene for overtredelsesgebyr ikke er oppfylt og at CSCTCA ikke har opptrådt uaktsomt, og i alle fall ikke grovt uaktsomt.

NVEs vurdering

Rettsregler som er brutt

NVE mener at CSCTCA har brutt følgende regler og vilkår:

1. Post 2 fjerde og femte ledd i manøvreringsreglement for reguleringsdammer i Gråelva fastsatt i kgl.res. av 10.11.1972, tolket i samsvar med vannressursloven § 5 annet ledd.

Manøvreringsreglementet stiller krav om at «*Det skal ved vasslippingen has for øye at de tidligere flomvassføringer så vidt mulig ikke forøkes. Heller ikke må de tidligere lavvassføringer forminskes til skade for andres rettigheter.*» I tillegg stiller reglementet krav om at «*For øvrig kan vasslippingen inntil videre foregå etter behovet i kraftverkene nedenfor Liavatn og etter ordre av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, dog således at vassføringen holdes så vidt mulig jevn.*»

Vannressursloven § 5 annet ledd lyder som følger:

«Vassdragstiltak skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser. Denne plikten gjelder så langt den kan oppfylles uten uforholdsmessig utgift eller ulempe. Vassdragsmyndigheten kan ved forskrift fastsette nærmere regler om planlegging, gjennomføring og drift av bestemte typer vassdragstiltak».

Vannressursloven § 5 annet ledd stiller krav om at skader og ulemper ved vassdragstiltak må minimaliseres. Ifølge forarbeidene retter kravet seg både til planlegging, anlegg og drift av mer varige tiltak.¹ Bestemmelsen gjelder også for eldre vassdragstiltak som er behandlet etter vassdragsreguleringsloven, jf. vannressursloven § 66 første ledd og vassdragsreguleringsloven § 1 annet ledd. Bestemmelsen gjelder også for vassdragstiltak som har konsesjon. Forarbeidene sier følgende om dette: «*Der konsesjonen ikke setter detaljerte krav til hvorledes et tiltak skal gjennomføres, må konsesjonen tolkes i samsvar med § 5*».²

Manøvreringsreglementet setter ikke detaljerte krav til slipp av minstevannføring, utover føringen som er fastsatt i post 2 femte ledd. Derfor må reglementet tolkes i samsvar med vannressursloven § 5 på dette punktet. Regelen i post 2 om at «*..de tidligere lavvassføringer ikke må forminskes til skade for andre rettigheter*» tolket i samsvar med vannressursloven § 5 annet ledd, må etter NVEs vurdering bety at konsesjonæren plikter å sørge for at den alminnelige lavvannføringen i vassdraget ikke «*forminskes til skade for andre rettigheter*» og «*allmenne interesser*».

Stengte luker i dammene førte til sterkt redusert vannføring i Borråselva sommeren 2021 og i Brekkelva i 2020. Liten vannføring kan i kombinasjon med høy vanntemperatur ha påført bestandene av elvemusling og ørret betydelige skader. Under hendelsen i 2021 registrert NVE elvemusling i Borråselven som lå på tørt land ca. 1 km nedstrøms dammen i Ausetvatnet. Vannføringen ble av NVE anslått til ca. 1 l/s. NVEs vurdering er at dette utgjør

¹ Jf. Ot. prp. nr. 39 (1998-1999) s. 325.

² Prop. 97 L. Endringer i vannressursloven og jordlova (konsesjonsplikt for grunnvannstiltak og unntak fra omdisponeringsforbudet) s. 12.

et brudd på kravet i manøvreringsreglementets post 2 fjerde og femte ledd og vrl. § 5 annet ledd om at den alminnelige lavvannføringen i vassdraget ikke må forminskes til skade for allmenne interesser. Slike kraftige reduksjoner i vannføringen er heller ikke i tråd med kravet om jevn vannføring i post 2 fjerde ledd.

2. IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8

IK-vassdrag § 5 første ledd, jf. nr. 8 lyder:

«Den ansvarlige skal utarbeide og gjennomføre rutiner og prosedyrer som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen knyttet til miljø og sikkerhet er oppfylt. Internkontroll innebærer at den ansvarlige skal:

...

nr. 8. utarbeide og gjennomføre rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge avvik.»

Det følger av nr. 8 at selskapet må utarbeide og gjennomføre rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge avvik.

Bruddet på manøvreringsreglementet ble først oppdaget av grunneier som varslet vannområdekoordinatoren for vannområde Stjørdalsvassdraget. Vedkommende varslet NVE som så varslet BoS. Dette selskapet hadde på et tidligere tidspunkt oppdaget at det var problemer med stenging av tappeluken, uten at dette ble sjekket nærmere.

Vi mener at det var uforsvarlig av CSCTCA å ikke gjennomføre en kontroll av dammen og lukestyringen i Buan-Almovatnet da den planlagte nedreguleringen av luken 12.06.2020, ikke lot seg gjennomføre. Dette var en tilstrekkelig tydelig indikasjon på at noe var feil.

Hendelsen med skader fra is på festet til staget som skal vise lukeåpningen, gjentok seg i 2021 for dam Ausetvatnet. Vi mener at hendelsen i 2020 tilsier at CSCTCA skulle ha sørget for at det ble gjennomført en kontroll på begge dammene i 2021 etter isgang/isløsning og når lukene skulle reguleres ned i henhold til intern instruks om manøvrering av kraftverk i Gråelvavassdraget.

Vi mener at manglende umiddelbar oppfølging av hendelsen i 2020 og læring fra hendelsen i 2021, tyder på at CSCTCA ikke har en avvikshåndtering som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen knyttet til miljø og sikkerhet etterleves. Dette er et brudd på IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8.

Hjemmel og vilkår for overtredelsesgebyr

Hjemmel for at NVE kan ilegge overtredelsesgebyr i denne saken er vassdragsreguleringsloven § 35 og vannressursloven § 60 a, jf. IK-vassdrag § 10 og forskrift 30. juni 2021 nr. 2314 om delegering av myndighet til Norges vassdrags- og energidirektorat etter vassdragsreguleringsloven og vannfallsrettighetsloven.

De ulovlige forholdene i saken skjedde før endringen av vannressursloven § 60 a trådte i kraft 1.07.2021.³ Etter straffeloven § 3 skal straffelovgivningen på handlingstidspunktet

³ Jf. forskrift av 4. juni 2021 nr. 1778 om ikraftsetting av lov 18. desember 2020 nr. 157 om endringer i vannressursloven og energiloven mv. (administrative reaksjoner og sanksjoner).

anvendes, hvis ikke reglene på avgjørelsestidspunktet fører til et gunstigere resultat for siktede. Ettersom overtredelsesgebyr regnes som straff etter EMK (Europeiske menneskerettskommisjon), jf. forvaltningsloven § 43 annet ledd, bør samme regel gjelde ved illeggelse av overtredelsesgebyr. Bestemmelsen om overtredelsesgebyr som gjaldt før 1.07.2021, er noe gunstigere for CSCTCA enn den nye bestemmelsen. Den nye bestemmelsen innebærer en viss skjerpelse ved at overtredelsesgebyr kan ilegges et foretak selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.⁴ Derfor legges bestemmelsen om overtredelsesgebyr som gjaldt før 1.07.2021, til grunn i denne saken.

NVE har fått delegert myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr etter vassdragsreguleringsloven § 35 og vannressursloven § 60 a.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr dersom det er dokumentert at den ansvarlige har brutt noen av bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven eller vannressursloven eller vedtak i medhold av loven og at handlingen/unnlåtelsen ble utført forsettlig eller uaktsomt. Det følger av vassdragsreguleringsloven § 35 tredje ledd og vannressursloven § 60 a tredje ledd at også foretak kan ilegges overtredelsesgebyr. For virksomheter kan overtredelsesgebyr ilegges selv om det ikke er mulig å finne ut nøyaktig hvilke personer som sto for overtredelsen, og også der det er flere personer som til sammen har overtrådt en regel.

Det er opp til NVE å avgjøre om vi vil ilegge overtredelsesgebyr når disse rettslige vilkår er oppfylt, jf. vassdragsreguleringsloven § 35 fjerde ledd og vannressursloven § 60 a fjerde ledd.

Hvordan NVE vurderer de faktiske forholdene

For at NVE skal kunne ilegge overtredelsesgebyr, må vi kunne dokumentere at CSCTCA har brutt lov, underliggende forskrifter eller vedtak. I denne saken mener NVE at det foreligger klar sannsynlighetsovervekt for at CSCTCA har brutt:

1. post 2 fjerde og femte ledd i manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva av 10.11.1972, tolket i samsvar med vannressursloven § 5, ved manglende vannslipp i Brekkelva og Borråselva, i henholdsvis perioden 12.06-15.06.2020 og perioden 19.05-16.06.2021.
2. IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8

I manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva post 2 fjerde og femte ledd, står det at «*Det skal ved vasslippingen has for øye at de tidligere flomvassføringer så vidt mulig ikke forøkes. Heller ikke må de tidligere lavvassføringer forminskes til skade for andres rettigheter.*» Videre at «*For øvrig kan vasslippingen inntil videre foregå etter behovet i kraftverkene nedenfor Liavatn og etter ordre av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, dog således at vassføringen holdes så vidt mulig jevn.*» CSCTCA har ved to anledninger brutt kravene om ikke å forminske tidligere lavvannføring, og ved ikke holde en så jevn vannføring som mulig.

⁴ Jf. Prop. 100 L (2019-2020) s. 49

Basert på opplysninger fra grunneier om svært lav vannføring og opplysninger fra BoS om stengt luke i dammen i Buan-Almovatnet, mener NVE at det er dokumentert at vannføringen i Brekkelva må ha vært svært lav i perioden 12.06-15.06.2020. Basert på opplysninger fra grunneier, opplysninger fra BoS og NVEs egne observasjoner, mener vi at det er dokumentert at vannføringen i Borråselva må ha vært svært lav i perioden 19.05-16.06.2021. Vi finner at den svært lave vannføringen i Brekkelva i 2020 og i Borråselva i 2021, er et klart brudd på post 2 fjerde og femte ledd i manøvreringsreglementet fastsatt ved kgl.res. 10.11.1972.

2. IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8

Etter NVEs syn er det brudd på IK-vassdrag § 5 første ledd nr.8 som lyder:

«Den ansvarlige skal utarbeide og gjennomføre rutiner og prosedyrer som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen knyttet til miljø og sikkerhet er oppfylt. Internkontroll innebærer at den ansvarlige skal utarbeide og gjennomføre rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge avvik.»

Kravet i IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8 er at rutiner ikke bare skal foreligge, de skal også gjennomføres og avvik skal forebygges.

At hendelsen i 2020 ikke ble fulgt opp umiddelbart med et tilsyn for å kontrollere lukeåpningen i dam Buan-Almovatnet, mener vi tyder på at CSCTCA ikke har en avvikshåndtering som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen knyttet til miljø og sikkerhet etterlevs. Vi mener videre at hendelsen med skader på innretningen for avlesning av lukeåpningen i dam Buan-Almovatnet i 2020 skulle ha medført økt årvåkenhet og tilsynsfrekvens vinteren/våren 2021. Manglende tilsyn vinter/våren 2020 og 2021, tyder på at CSCTCA ikke har en avvikshåndtering som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen knyttet til miljø og sikkerhet etterlevs. Dette er et brudd på IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8.

Vi mener at CSCTCA også har brutt IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 5 om at: *«Den ansvarlige skal utarbeide og gjennomføre rutiner og prosedyrer som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen knyttet til miljø og sikkerhet er oppfylt. Internkontroll innebærer at den ansvarlige skal foreta og protokollere de målinger og registreringer som er nødvendige eller pålagt for å sikre at anlegg og tiltak drives i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen.»*

CSCTCA har ingen måling av vannføring på elvestrekningene mellom magasinene, og vet derfor ikke om de overholder kravet i manøvreringsreglementet om at tidligere lavvassføringer ikke må forminskes til skade for andres rettigheter. Ved å ha slike målinger ville CSCTCA kunne ha oppdaget at det ikke ble sluppet vann fra magasinene til elvestrekningene nedstrøms. I og med at dette bruddet ikke er omtalt i varslet om overtredelsesgebyr, kan det ikke ilegges overtredelsesgebyr for dette forholdet uten at det sendes et nytt forhåndsvarsel. Dette punktet tas derfor ikke med videre i dette vedtaket.

Hvordan NVE vurderer de subjektive vilkårene ved overtredelsen

NVE kan bare ilegge overtredelsesgebyr når det er dokumentert at de ulovlige handlingene eller unnlattelsene er utført forsettlig eller uaktsomt av noen som handlet på vegne av foretaket. Vi kan ilegge overtredelsesgebyr selv om det ikke er mulig å finne ut nøyaktig hvilke personer som sto for overtredelsen. Dette gjelder også der det er flere personer som til sammen har overtrådt en regel. NVE kan ikke ilegge overtredelsesgebyr for såkalt force majeure eller hendelige uhell. Det fritar ikke for skyld at dere ikke er kjent med de rettsreglene som er overtrådt.

Når en handling er utført med vitende og vilje, vil den være forsettlig. Forsett foreligger selv om du/dere ikke er kjent med at handlingen er ulovlig. Den som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, er i utgangspunktet uaktsom. Uaktsomheten er grov når handlemåten er svært klanderverdig og gir grunn til sterk bebreidelse.

I denne saken er det BoS som har handlet på vegne av CSCTCA. Det er uansett konsesjonæren, CSCTCA, som er den ansvarlige for å overholde plikter i regelverk og konsesjonsvilkår.

CSCTCA er en profesjonell kraftprodusent. NVE forventer at selskapet overholder krav i manøvreringsreglementet og sikrer drift i samsvar med konsesjonen.

Advokatfirma Tofte skriver i sitt tilsvarende svar til varselet av 26.01.2022 at CSCTCA erkjenner at vannføringen ikke var jevn i de aktuelle periodene i 2020 og 2021. Videre erkjenner selskapet at vannføringen var lavere enn det som var ønskelig i vassdraget i disse periodene. Tofte skriver at hendelsene skyldtes spesielle værhold og mekanisk svikt og at CSCTCA ikke kan lastes.

NVE mener at hendelsene er et brudd på manøvreringsreglementet som kunne vært unngått dersom CSCTCA hadde sørget for at det ble gjennomført tilsyn av dammene og lukestyringen i de to magasinene Buan-Almovatnet og Ausetvatnet i forbindelse med endret lukestyring etter vinteren. Konsekvensene av bruddet på reglementet i 2020 og 2021 kunne ha blitt mindre alvorlig dersom det umiddelbart hadde blitt gjennomført et tilsyn av dammene og lukestyringen da feilen i lukestyringen ble oppdaget.

Vi mener at CSCTCA umiddelbart skulle ha sørget for tilsyn av dammen og lukestyringen i Buan-Almovatnet da den planlagte nedreguleringen av luken til en åpning på to cm ikke lot seg gjennomføre. Luken lot seg ikke regulere lenger ned enn til fem cm. Tofte skriver at CSCTCA riktignok skulle gjennomføre et tilsyn, men at det lå flere dager frem i tid. I mellomtiden fikk NVE et varsel om lav vannføring i Brekkelva. Vi mener det var uforsvarlig av CSCTCA å ikke foreta en umiddelbar kontroll av den åpenbare feilen.

Vi mener at strategien om å vente flere dager med å kontrollere lukeåpningen i dam Buan-Almovatnet, ikke var forsvarlig. Vi mener at dette tyder på at CSCTCA ikke har en avvikshåndtering som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen knyttet til miljø og sikkerhet etterlevs. Dette er et brudd på IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8.

Hendelsen med skader fra is på festet til staget som skal vise lukeåpningen, gjentok seg i 2021, men da for dam Ausetvatnet. Vi mener at hendelsen i 2020 tilsier at CSCTCA skulle ha sørget for at det ble gjennomført en kontroll på begge dammene i 2021 etter isgang/isløsning og når lukene skulle reguleres ned i henhold til intern instruks om manøvrering av kraftverk i Gråelvavassdraget. Ved å ha en slik kontroll, ville hendelsen med langvarig svært lav vannføring i Borråselva vært unngått.

Vi mener at manglende læring fra hendelsen i 2020 tyder på at CSCTCA ikke har en avvikshåndtering som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av vassdragslovgivningen knyttet til miljø og sikkerhet etterlevs. Dette er et brudd på IK-vassdrag § 5 første ledd nr. 8.

CSCTCA er gjennom pålegg om hydrologiske undersøkelser av 04.07.2013⁵, pålagt å foreta vannstandsregistreringer i Ausetvatnet, Almo-Buanvatnet og Liavatn, registrering av driftsvannføring fra Mælafoss kraftverk og undersøkelser av islegging og istykkelse i Ausetvatnet og Liavatn. Etter det vi kjenner til foretar ikke selskapet på eget initiativ, målinger av vannføring i Borråselva og Brekkelva. CSCTCA har slik sett ikke kontroll med overholdelse av kravene i post 2 manøvreringsreglementet. Selskapet har heller ingen kontroll av at selvpålagt minstevannføring på 120 l/s overholdes.

Dersom CSCTCA hadde hatt en eller annen form for hydrologiske målestasjoner/målepunkt nedstrøms dam Buan-Almovatnet, dam Ausetvatnet og dam Liavatn, med oversendelse av data til driftscentralen, ville de raskt ha oppdaget unormale vannføringsforhold i Borråselva og Brekkelva.

NVE mener at bruddet på manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva er grovt uaktsomt. Kravet til subjektiv skyld er dermed oppfylt i denne saken.

Bruk av overtredelsesgebyr i denne saken

Etter historisk versjon⁶ av vassdragsreguleringsloven § 35 fjerde ledd og historisk versjon av vannressursloven §60 a fjerde ledd, skal det ved vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges «*særlige legges vekt på*

- a) *overtredelsens grovhet,*
- b) *om overtreder ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen,*
- c) *om overtredelsen er begått for å fremme overtrederens interesser,*
- d) *om overtreder har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,*
- e) *om det foreligger gjentakelse,*
- f) *overtreders økonomiske evne.»*

I denne saken har NVE lagt særlig vekt på følgende jf. historiske versjoner av vassdragsreguleringsloven § 35 fjerde ledd og vannressursloven § 60 a fjerde ledd:

⁵ Pålegg om hydrologiske undersøkelser for Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk – Stjørdalsvassdraget og Gråelva 04.07.2013. Dokument 200806051-10

⁶ Dvs. versjonene som gjaldt frem til lovendringen 1.juli 2021

Overtreddelsens grovhet

NVE mener bruddet på manøvreringsreglementet for reguleringsdammer i Gråelva er en grov overtrødelse.

NVE vil på generelt grunnlag peke på at brudd på manøvreringsreglement er alvorlig. Konesjonen gir rett til å bygge og drive anlegg, men den gir også plikter. Det er gjennom konsesjonsordningen, herunder konsesjonsvilkår og manøvreringsreglement, at vassdragsmyndighetene ivaretar allmenne interesser på vegne av samfunnet.

NVE mener at den sv ert lave vannføringen i Brekkelva og Borråselva er et alvorlig brudd. NVE mener det er skjerp ende at elvestrekningene er leveområde for den truede arten elvemusling, og at dette er kjent kunnskap for CSCTCA.

Forekomstene av elvemusling i Gråelvavassdraget er godt undersøkt og dokumentert i flere rapporter. Elvemusling er en truet art, og har status som «sårbar» (VU) på listen over truede arter i Norge i 2021. Norge har en stor del av den europeiske bestanden (anslagsvis 40 %), og er et av få land som har levedyktige populasjoner.⁷

I 2000 startet Miljødirektoratet et nasjonalt overvåkingsprogram for elvemusling. Borråselva i Gråelvavassdraget inngikk i dette programmet, og det ble gjennomført en basisundersøkelse i elven i 1999 og 2000. I 2006 ble elven undersøkt på nytt. Resultatene fra undersøkelsen er lagt frem i NINA Rapport 417 «Overvåking av elvemusling i Norge.  r rapport for 2006 og 2007».⁸ I rapporten står det at det er eksempler på at muslinger har dødd på grunn av liten vannføring. Borråselva ble undersøkt på nytt i 2018 i forbindelse med FoU-prosjektet *Elvemuslingens leveområde* (NVE rapport 18/2020 og NINA Rapport 1744).⁹ I 2018 ble det foretatt en evaluering av habitatkvalitet for sm musling i bl.a. Gråelvavassdraget. Resultatene finnes i NINA Rapport 1623 *Evaluering av habitatkvalitet for juvenil elvemusling (Margaritifera margaritifera) i Trøndelag i 2018*.¹⁰ Undersøkelsene viser at oksygennivået i bunnsubstratet er begrensende for rekruttering til elvemuslingsbestanden. NINA mener at det er reguleringen av vassdraget som er hovedårsaken til de dårlige forholdene for elvemusling. De foreslår minstevannføring og spyleflommer som avbøtende tiltak

NVE mener det må legges til grunn av bruddet kan ha hatt alvorlige konsekvenser for akvatiske organismer generelt, og spesielt for elvemusling og  rret. Etter NVEs oppfatning er det sannsynlig at bruddet har medført permanente skader på elvemuslingbestanden.

CSCTCA er en profesjonell kraftprodusent. NVE forventer at selskapet overholder krav i manøvreringsreglementet og sikrer drift i samsvar med konsesjonen gjennom etterlevelse av IK-vassdrag.

⁷ Handlingsplan for elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) Miljødirektoratet rapport 1107/2018

⁸ Larsen, B.M. (red.) 2008. Overvåking av elvemusling i Norge.  r rapport for 2006 og 2007. - NINA Rapport 417

⁹ NVE Ekstern rapport nr. 18/2020. Elvemuslingens leveområde. Hvilke landskaps- og habitatvariabler påvirker utbredelse, tetthet og rekruttering hos elvemusling?

¹⁰ Magerøy, J.H. & Larsen, B.M. 2019. Evaluering av habitatkvalitet for juvenil elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i Trøndelag i 2018. Redoksm linger i Fossingelva, Gr elvvassdraget, Sagelva, Sl rdalselva og Terningelva. NINA Rapport 1623

NVE mener at den svært lave vannføringen i Brekkelva og Borråselva er gjort grovt uaktsom. Vi viser til vurderingen og konklusjonen om skyldgrad ovenfor.

Kunne overtreder ved ulike tiltak ha forebygget overtredelsen

NVE mener CSCTCA kunne ha redusert konsekvensene ved overtredelsen i 2020 ved å umiddelbart ha kontrollert hva som var feil med luken og lukestyringen i dam Buan-Almovatnet.

NVE mener at CSCTCA kunne ha forebygget overtredelsen i 2021 ved å kontrollere dammen og lukestyringen i dam Ausetvatnet etter isgang og ved nedreguleringen av luken.

NVE mener at CSCTCA kunne ha avverget begge hendelsene ved å ha en (kontinuerlig) måling og registrering av vannføringen i Brekkelva og Borråselva med oversending av data til driftssentralen.

Er overtredelsen begått for å fremme overtrederes interesser

De uønskede hendelsene er et resultat av at CSCTCA ikke gjennomførte påkrevd tilsyn ved dammene og lukestyringen dam Buan-Almovatnet og Ausetvatnet og heller ikke overvåket vannføringen i Brekkelva og Borråselva. NVE mener at manglende vannslipp i Brekkelva og Borråselva ikke er gjort for å fremme interessene til CSCTCA.

Har overtrederen hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen

NVE mener CSCTCA ikke har oppnådd eller kunne ha oppnådd noen fordeler ved hendelsene.

Foreligger det gjentakelse

NVE er ikke kjent med at det foreligger gjentakelse.

Overtrederes økonomiske evne

NVE har innhentet økonomiske opplysninger om CSCTCA fra www.purehelp.no og selskapets økonomi anses å være god. Purehelp oppgir driftsinntekter i 2020 på 10.520 mill. kroner og et ordinært resultat på 2.735 mill. kr. For 2021 oppgir Purehelp driftsinntekter i 2021 på 34.783 mill. kroner og et ordinært resultat på 2.364 mill. kr.

På bakgrunn av vurderingene ovenfor ser NVE ikke bruk av overtredelsesgebyr i denne saken som en uforholdsmessig eller urimelig reaksjon. Etter en samlet vurdering ilegger NVE CSCTCA et overtredelsesgebyr i denne saken.

Overtredelsesgebyrets størrelse

Det følger av historiske versjoner av vassdragsreguleringsloven § 35 fjerde ledd og vannressursloven § 60 a fjerde ledd, som kommer til anvendelse i denne saken, at ved utmåling av overtredelsesgebyr skal det ”*særlig legges vekt på*

- a) *overtredelsens grovhet,*
- b) *om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen,*
- c) *om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser,*
- d) *om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,*
- e) *om det foreligger gjentakelse,*
- f) *foretakets økonomiske evne.”*

Vi viser til vurderingene i avsnittet ovenfor. NVE har ved utmåling av gebyret i denne saken særlig lagt vekt på overtredelsens grovhet og selskapets økonomiske evne.

NVE mener at den svært lave vannføringen i Brekkelva og Borråselva er alvorlige brudd. NVE mener det er skjerpene at elvestrekningene er leveområder for den truede arten elvemusling.

I fastsettelsen av gebyrets størrelse har NVE sammenlignet saken med andre lignende saker. NVE fikk hjemmel til å vedta overtredelsesgebyr i 2010. I saker der det ikke er konstatert økonomisk fortjeneste har overtredelsesgebyrene vært satt fra kr 250 000 til kr 900 000.

NVE har i vurderingen av økonomisk evne lagt vekt på at ilagt overtredelsesgebyr skal ha tilstrekkelige preventive virkning og være følbare, samtidig som den ikke skal være urimelig eller uforholdsmessig.

Etter en helhetsvurdering fastsetter NVE overtredelsesgebyret skjønnsmessig til 900 000 kroner.

Om betaling av overtredelsesgebyr

Faktura blir tilsendt. Innbetalt overtredelsesgebyr tilfaller statskassen.

Overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven¹¹ § 7-2 bokstav e, jf. historiske versjoner av vassdragsreguleringsloven § 35 annet ledd og vannressursloven § 60 a annet ledd.

¹¹ LOV-1992-06-26-86

Klageadgang

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage på siste side. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Kristian Markegård
direktør

Mari Hegg Gundersen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

CHR SALVESEN & CHR THAMS'S COMMUNICATIONS AKTIESELSKAB

Kopimottakerliste:

NVE - Norges vassdrags- og energidirektorat - Kjetil Lund
TB - Tilsyns- og beredskapsavdelingen - Kristian Markegård
VJ - Seksjon Juridisk - Anne Rogstad
VJ - Seksjon Juridisk - Elisabeth Bruusgaard
SVRM - Region Midt - Terje Thuseth
Stjørdal kommune
SMÅKRAFT AS
TBMV - Seksjon for miljøtilsyn vassdragsanlegg - Anne Gunvor Berthling
STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: <ul style="list-style-type: none">• Skrive hvilket vedtak du klager på.• Skrive hvilket resultat du ønsker.• Opplyse om du klager innenfor fristen.• Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no . NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.